

the act of communication (at the reproductive and reproductive-productive levels), form the mechanisms of communication (at the productive level) and provide the formation of skills to control the level for abilities formation to communicate in a foreign language. In the process of performing such exercises, a pupil overcomes the stages from reception to products, mastering the experience of constructing their own statements in oral and written forms, while in a continuous communicative mode. This necessitates the need to determine: a) the appropriate type of exercise aimed at developing skills in oral and written communication; b) the hierarchy of exercises in the constructed system; c) the form of performing exercises (individual, pair, group); d) volume of linguistic and speech material, its complexity and difficulty of assimilation; e) the level of training (experience) of pupils in the performance of certain exercises, which depends on the degree of their language and speech preparedness and individual characteristics.

Keywords: a foreign language; exercises and tasks; foreign language communicative competence; a primary school.

УДК 373.3.016:81'243

НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ — КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ПІДРУЧНИКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗМІСТУ І СТРУКТУРИ ПІДРУЧНИКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 1 КЛАСУ «MyPal»

В. Г. Редько,

доктор педагогічних наук, завідувач відділу навчання
іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України

В. В. Ніколаєнко,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри методики
викладання іноземних мов НПУ імені М. П. Драгоманова

О. Б. Кодалашвілі,

доцент кафедри методики викладання іноземних мов НПУ
імені М. П. Драгоманова

А. І. Козлова,

магістрант ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У статті автори розглядають концептуальні засади змісту та структури підручника з англійської мови для 1 класу «MyPal», які ґрунтуються на пріоритетних тенденціях розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти: компетентнісному, комунікативному, діяльнісному, особистісно орієнтованому та культурологічному підходах. Свої погляди вони пов'язують з віковими особливостями та потенційними можливостями учнів 1 класу. Обґрунтовують якісні та кількісні характеристики навчального матеріалу, які узгоджуються з вимогами чинної програми. Описують дидактичні та методичні принципи конструювання змісту підручника, визначають його структуру. Теоретичну модель підручника автори розглядають як таку, що ґрунтується на визначенні його двоєдиної сутності: 1) як носія змісту англійської освіти і 2) як засобу навчання англійської мови. Відповідно, підручник є своєрідною моделлю навчальної роботи учнів і методичної діяльності вчителя.

Основними характеристиками змісту підготовленого підручника визначено такі: 1) відповідність актуальним комунікативно-пізнавальним інтересам учнів молодшого шкільного віку й умовам навчання; 2) стимулювання розвитку інтересів першокласників, здійснення впливу на їхню мотиваційну сферу, виховання позитивного ставлення до англійської мови; 3) спрямування на залучення учнів до нового для них мовного коду та культури народів, які спілкуються англійською мовою; 4) використання досвіду, набутого першокласниками під час оволодіння рідною мовою та іншими предметами; 5) забезпечення освітніх, виховних і розвивальних потреб учнів, стимулювання їхньої самостійної діяльності.

Ключові слова: підручник; англійська мова; учні першого класу; зміст і структура; компетентнісно орієнтоване навчання.

Актуальність проблеми. Школа як державна загальноосвітня установа — важливий соціальний інститут, у межах якого створюється, розвивається та якісно удосконалюється інтелектуальний потенціал країни. У зв'язку з цим питання шкільної освіти були і залишаються в центрі інтересів суспільства, а освітній розвиток його громадян вважають одним із пріоритетних завдань державної політики. Відповідно до нормативних і методологічних положень розвитку вітчизняної шкільної освіти учні мають бути забезпечені дидактичними ресурсами, які давали б можливість успішно організувати навчальний процес і створювати умови для оптимального розкриття особистісного потенціалу школярів, здатності до саморозвитку, самовизначення та самореалізації [19]. Об'єктом таких трансформацій стає зміст навчання та засоби його здійснення. Не обходять ці питання й іншомовну освіту, оскільки саме в закладі загальної середньої освіти, у тому числі в початковій школі, в учнів формуються базові іншомовні комунікативні механізми, які в майбутньому можуть набувати якостей відповідно до їхніх життєвих потреб.

Оновлення змісту навчання іноземних мов пов'язується із деякими змінами в його стратегічних напрямках розвитку — спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів необхідних життєвих компетентностей, які в майбутньому давали б змогу випускникам школи комфортно почуватися в сучасному світовому мультілінгвальному та полікультурному просторі [5; 7; 22]. Це об'єктивно зумов-

лено низкою чинників, пріоритетними серед яких є тенденція на постійну глобалізацію та інтенсифікацію розвитку міжнародних контактів у різноманітних сферах життєдіяльності, а також активна переорієнтація шкільної іншомовної освіти на нові парадигми навчання [18].

Важливе місце в цих трансформаційних процесах належить шкільним підручникам як основним засобам реалізації змісту навчання. Саме цей факт змушує не тільки різнобічно переосмислити науково-теоретичні підходи до визначення такого змісту, але й знайти ефективні методи, способи, форми й засоби його презентації у навчальних книгах. У зв'язку з цим теоретичну модель сучасних шкільних підручників з іноземних мов доцільно розглядати як таку, що ґрунтується на визначенні їх двоєдиної сутності: 1) як носіїв змісту іншомовної освіти та 2) як засобів навчання іншомовного спілкування [1]. З огляду на це, підручники мають відбивати таку модель діяльності школярів, яка забезпечується дидактично й методично доцільно дібраним і раціонально організованим в них змістом навчання [5], що ґрунтується на компетентнісному, комунікативному, діяльнісному, особистісно орієнтованому, культурологічному підходах і сприяє успішному виконанню цілей, визначених чинною навчальною програмою [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема конструювання змісту шкільних підручників була предметом дослідження дидактів, методистів, психологів. На різних історичних етапах розвитку педагогічної науки вчені безпосередньо або опосередковано розглядали різноманітні проблеми підручникотворення, серед них питання: принципів добору навчального матеріалу до змісту підручників (В. Г. Бейлінсон, М. М. Вятютнев, Н. І. Гез, Г. Г. Гранік, Л. П. Добраєв); системи засобів оволодіння навчальним матеріалом (М. І. Бурда, Л. П. Величко, І. П. Гудзик, І. О. Зимня, Г. В. Колшанський, В. Л. Скалкін та ін.); засобів впливу змісту підручника на виховний, освітній та розвивальний потенціал учнів (Н. М. Бібік, Я. П. Кодлюк, І. Я. Лернер, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, М. М. Скаткін та ін.); методичної організації навчальних матеріалів у змісті підручників (Е. Г. Гельфанд, Г. Г. Гранік, Г. В. Китайгородська, Р. Ю. Мартинова, В. М. Плахотник та ін.); організації процедури експериментальної перевірки та оцінювання змісту підручників (А. Р. Арутюнов, Н. М. Буринська, Т. О. Лукіна, О. І. Ляшенко, Жерар Франсуа-Марі, Роеж'єр Ксав'є та ін.).

В особливу групу варто віднести науковців, серед них і вітчизняних дослідників, які розглядали окремі аспекти, пов'язані з теорією підручників з іноземних мов: Н. П. Басай, І. Л. Бім, Н. Ф. Бориско, Н. Д. Гальскова, Л. В. Калініна, І. М. Ключковська, О. О. Коломінова, Р. Ю. Мартинова, З. М. Нікітенко, С. Ю. Ніколаєва, О. С. Пасічник, Ю. І. Пассов, В. М. Плахотник, Т. К. Полонська, С. П. Шатілов та інші.

Питання підручникотворення активно висвітлювалися в окремих статтях, уміщених у 20-ти номерах наукового збірника «Проблеми школьного учебника» (1971–1991 рр.) і в 17 номерах збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника» (2002–2017 рр.).

Деякі питання цієї сфери порушувалися також зарубіжними дослідниками: Brown, Byram M., Dermis R. Preston, Duszenko M., Jeremy Harmer, Hymes D., Isabel Santos Gargallo, Neuner G., Richard Yang, Richards J. C., H. Douglas, Savignob S. J., Stern H. H. та іншими.

Мета статті. Визначити, схарактеризувати та оприлюднити основні концептуальні засади змісту та структури компетентнісно орієнтованого підручника з англійської мови для 1 класу «MyPal».

Виклад основного матеріалу. В останні десятиліття у сфері шкільної іншомовної освіти набули активного розвитку компетентнісний, комунікативний, діяльнісний, особистісно орієнтований та культурологічний підходи до навчання іноземних мов. Це об'єктивно зумовлено низкою чинників, пріоритетною серед яких можна вважати тенденцію на постійну глобалізацію та інтенсифікацію розвитку міжнаціональних контактів у різноманітних сферах життєдіяльності. Одним із визначальних виявів оновлення змісту навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти, який пов'язується із деякими змінами в стратегічних напрямках її розвитку, є переорієнтування змісту на компетентнісні засади, що різнобічно відбивається на засобах навчання, зокрема підручниках.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному закладі загальної середньої освіти надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються основи іншомовної комунікативної компетентності, потрібні та достатні для подальшого їх розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення початків іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі у межах програмних вимог [15].

Введення іноземної мови до списку загальноосвітніх дисциплін, починаючи з першого класу, має вагоме прагматичне значення, оскільки розширює спектр гуманітарних предметів, які вивчають на цьому ступені, і сприяє тому, щоб початковий етап став для дітей більш радісним і захоплюючим. Цей чинник особливо важливий з огляду на те, що непросто навчити спілкуватись іноземною мовою молодших школярів, особливо першокласників, які ще недостатньо володіють уміннями й навичками робити це рідною мовою. Позитивне ставлення до предмета у цьому віці досить тісно пов'язане з відчуттям психологічного комфорту, радості, потреби й готовності до спілкування, які створює вчитель на уроці й підтримуються матеріалами підручників [3; 8]. А тому їх зміст має не тільки різнобічно забезпечувати навчальну роботу першокласників, але й ефективно спрямовувати методичну діяльність учителя. У зв'язку з тим, що іноземна мова ввійшла до списку загальноосвітніх предметів, якими учні оволодівають з першого класу, то об'єктивно виникла потреба підготовки підручників як основних засобів навчання, які відповідали б сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки та шкільної практики.

Підручники з іноземних мов для початкової школи мають свої особливості у порівнянні з аналогами для подальших ступенів навчання [4; 6; 18]. Розглянемо пріоритетні чинники впливу на визначення змісту та структури сконструйованого

нами підручника з англійської мови для 1 класу «MyPal» та зумовлені ними лінгводидактичні засади його побудови.

У першому класі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння нею як неповторним засобом міжкультурного спілкування. Усі долучені до цього дидактичні засоби, у тому числі й підручник як основний носій змісту навчання, повинні сприяти формуванню готовності учнів до оволодіння іноземною мовою, вихованню комунікативних потреб у пізнанні інших країн і народів, у пошуку друзів не лише для спілкування, а й для розв'язання певних проблем власної життєдіяльності [10].

Молодший шкільний вік — це період життя дитини, в якому відбуваються значні зміни в її психічному, розумовому та фізіологічному розвитку. Це етап активного формування інтересів, які в подальшому житті за певних умов можуть змінюватись як у позитивному, так і в негативному вимірах [17]. Щоб розвиток першокласників відбувався успішно й давав позитивні результати, слід сформувати відповідні механізми, які сприяли б досягненню поставленої мети. Навчання у школі — це не лише новий етап у житті першокласника, а й своєрідний новий для нього світ, у якому його навчають не загубитись і відчувати задоволення від навчальної роботи та потребу в ній [23]. Учні першого класу зазвичай спілкуються у межах визначених сфер, які близькі до змісту їхньої повсякденної життєдіяльності. Для них не характерне спілкування довкола проблем, які потребують певних складних роздумів, а бажають обговорювати те, що систематично бачать, постійно чують і щодня роблять [13]. Відтак, змістом підручника потрібно передбачати навчальні матеріали, відповідні життєвому досвіду учнів цього віку [16].

Під час визначення концептуальних засад змісту підручника «MyPal» ми керувалися тезою, що для успішної реалізації освітньо-розвивального потенціалу іноземної мови навчальна книга повинна сприяти тому, щоб процес залучення першокласників до вивчення предмета не лише збагачував їхні світоглядні погляди, а й сприяв глибшому розумінню ними рідної мови та власної культури, їх ролі в духовному й моральному розвитку кожної людини. Цьому сприяють не тільки навчальні тексти, а й доступні для молодшого шкільного віку ілюстративні матеріали, що формують уявлення про інший світ, іншу культуру, вмотивовуючи своїм змістом потребу пізнавати їх засобами англійської мови. А відтак навчальний матеріал підручника зорієнтовується на особистість першокласників, зокрема тематика для навчання іншомовного спілкування, зміст текстів, вправ і завдань відповідають віковим особливостям учнів, їхнім інтересам і незначному навчальному досвіду. Види діяльності, презентовані у підручнику, стимулюють учнів до мовленнєвої взаємодії.

Комунікативна, освітня, виховна й розвивальна цілі оволодіння змістом підручника реалізуються через навчальні тексти й діалоги як основні мовленнєві одиниці. Вони містять змістову та мовну інформацію й слугують певними засобами узагальнень мовних знань учнів [14], а також інформаційним підґрунтям для здійснення спілкування в усному та писемному мовленні.

Навчання читання організовується з опорою на уміння звуко-буквеного аналізу, яким діти користуються на уроках рідної мови. Оскільки у цьому віці ще домінують відповідні механізми невимушеної діяльності, то досить важливо поступово розвивати увагу та запам'ятовування — цьому сприяють відповідні вправи підручника.

Важливою умовою успішного оволодіння іноземною мовою у першому класі є організація систематичного повторення вивченого матеріалу. Проведення цієї роботи доцільно передбачати в такий спосіб, щоб поступово в учнів розвивалися елементарні вміння аналізувати, моделювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки. Слід пам'ятати, що, розпочинаючи вивчення англійської мови, учні першого класу ще недостатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частину граматичного матеріалу передбачено вивчати на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють певні граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до цього зразка [11]. Передбачається, що така робота проводитиметься на подальших етапах, коли школярі досягнуть певного лінгвістичного досвіду в рідній мові, який буде їм слугувати підґрунтям для усвідомленого оволодіння іншомовним матеріалом.

Зміст навчання англійської мови учнів першого класу створюється на ідеях оволодіння нею у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає взаємопов'язане засвоєння мови та культури. Орієнтація на цю технологію зумовлена викликами та перспективами розвитку мультилінгвального та полікультурного співтовариства, в якому перебуває людина і яке стає невід'ємним імперативом сьогодення. У зв'язку з цим одним із основних завдань навчання нами розглядається поступове формування в учнів здібностей, готовності та бажання брати участь у міжкультурній комунікації у межах найтипівіших для їхнього віку сфер і тем спілкування та самовдосконалюватися в подальшому оволодінні іншомовною комунікативною діяльністю відповідно до власних викликів і потреб [21].

Розглянемо основні характеристики змісту навчання, представленого в підручнику з англійської мови для учнів першого класу «**MyPal**».

1. Відповідає актуальним комунікативно-пізнавальним інтересам учнів молодшого шкільного віку та відбиває реальні потреби й умови використання англійської мови як засобу спілкування, є максимально наближеним до умов і цілей навчання.

2. Стимулює розвиток інтересів першокласників та виховує позитивне ставлення до англійської мови, здійснює вплив на їхню мотиваційну сферу.

3. Спрямовується на залучення учнів не лише до нового для них мовного коду, але й до культури народів, які спілкуються англійською мовою як державною.

4. Ґрунтується на досвіді, набутих школярами у процесі оволодіння рідною мовою, забезпечуючи випереджальний характер останньої, враховує поки що недостатній загальнонавчальний досвід учнів, набутий ними під час вивчення інших предметів.

5. Забезпечує освітні, виховні та розвивальні потреби школярів, у тому числі стимулює їхню самостійну діяльність, спонукає до рефлексії щодо якості власних навчальних досягнень.

Основними дидактичними принципами побудови змісту підручника ми обрали такі:

- **особистісно-орієнтованого навчання**, що зумовлюється психофізіологічними особливостями першокласників;
- **мінімізації** змісту навчання (тематики для спілкування, обсягу навчально-інформаційного матеріалу, на якому здійснюється спілкування, рівнів навченості молодших школярів з мови й мовлення), узгодження його з віковими інтересами дітей, що забезпечує доступність освітнього матеріалу й водночас його оптимальність для задоволення іншомовних комунікативних потреб спілкування у межах чинної програми;
- **врахування випереджального вивчення рідної мови**, що передбачає послідовне оволодіння учнями мовними та мовленнєвими одиницями на основі досвіду, набутого на уроках рідної мови.

Основними методичними принципами побудови змісту підручника ми визначили такі:

- **комунікативного спрямування** навчального матеріалу;
- **ситуативності та тематичної організації** змісту навчання;
- **діяльнісного характеру** видів навчальної роботи, презентованих у змісті підручника;
- **диференціації та індивідуалізації** навчання, що забезпечують урахування вікових потенційних можливостей та особистісних якостей першокласників, їхньої мотивації та готовності до засвоєння англійської мови;
- **соціокультурного спрямування** процесу навчання;
- **взаємопов'язаного навчання** видів мовленнєвої діяльності;
- **сприяння розвитку освіти та виховання** молодших школярів засобами навчального змісту.

Розглянемо загальні питання змісту та структури підручника «MyPal». Дібраний зміст навчання англійської мови організовано в ньому за тематичним принципом. Його структура містить тематичні розділи з урахуванням вимог чинної навчальної програми. Кожний тематичний розділ складається з уроків, які є цілісними компонентами змісту, виконуючи певні завдання. Зазвичай усі уроки в межах розділу є взаємопов'язаними, та їх структуровано в ньому відповідно до принципу наступності.

Змістом підручника передбачено, що першокласники оволодівають елементарним усним і писемним мовленням у межах тематики, визначеної навчальною програмою, відповідно до своїх можливостей та з урахуванням часової мережі, згідно з якою на навчання іноземної мови у першому класі відводиться дві тижневі години. Звісно, що рівень навчальних досягнень учнів з тем, за якими вони

навчаються спілкуватись у першому класі, буде удосконалюватись у наступних класах, що передбачено навчальною програмою.

Кількість вправ і завдань у кожному уроці, а також кількість уроків у тематичних розділах уніфіковано та збалансовано щодо насиченості навчальним матеріалом. За результатами здійснених нами досліджень запропоновано у межах одного уроку, який триває 35 хвилин, використання не більше 5–6 видів діяльності, що, на наш погляд, є оптимальним для наявних умов навчання.

Пріоритетними компонентами кожної структурної одиниці підручника (розділів і підрозділів) є підсистеми вправ і завдань, які забезпечують виконання англомовних комунікативних намірів учнів згідно з вимогами навчальної програми.

У кінці підручника вміщено двомовний словник з вивченою лексикою, а також схематично узагальнені граматичний довідник і глосарії у межах засвоєного навчального матеріалу.

Відповідно до описаної структури підручник можна розглядати своєрідною дидактичною моделлю системи навчання англійської мови у першому класі.

Відповідно до навчального плану активне та усвідомлене вивчення першокласниками рідної мови розпочинається приблизно в жовтні — другому місяці перебування їх у школі, коли вони вчать писати окремі елементи літер (до цього часу дітей зазвичай навчають правильно сидіти за партою, тримати ручку тощо). Звісно, що ця особливість повинна своєрідно відбиватися на організації та структурі процесу навчання англійської мови.

Зміст підручника складається з 2-х частин: **пропедевтичного** та **базового** курсів. **Пропедевтичний курс**, у свою чергу, містить два розділи:

1) «Навчаємося говорити англійською мовою» (1–10 уроки) і 2) «Навчаємося читати та писати англійською мовою» (11–24 уроки). Загалом, він охоплює 24 уроки, що, як засвідчили проведені нами емпіричні дослідження, є оптимальним для оволодіння пропонованим нами обсягом навчального матеріалу. Першим розділом передбачено усний вступний курс, коли першокласники в усній формі засвоюють певні найбільш частотні мовленнєві зразки з близьких для них навчальної та особистісної сфер спілкування. Такий підхід зумовлений тим, щоб не перевантажувати учнів у перші місяці перебування їх у першому класі, оскільки, як зазначалося, в цей період вони починають активно оволодівати елементами системи рідної мови та іншими предметами. Презентовані у підручнику лексичні одиниці та мовленнєві зразки слугують учителям орієнтовною основою діяльності для його роботи на уроці.

Протягом усного вступного курсу учні оволодівають вимовою: слухають і повторюють мовлення вчителя або в звукозаписі, промовляють слова, словосполучення, прості речення за зразком, презентованим учителем або в аудіосупроводі, здійснюють елементарне діалогічне спілкування у межах 1–2 реплік, породжують монологічні висловлення за запропонованою мікроситуацією чи малюнком. Для цього в підручнику представлено малюнки/фотографії, за зміс-

том яких здійснюється спілкування, та подаються слова й мовленнєві зразки, у межах яких учитель його організовує. Втім, він не акцентує увагу першокласників на графічній формі слів і не повинен змушувати їх читати (процес навчання читання передбачений після завершення усного вступного курсу). Як свідчить шкільна практика, певні учні можуть підсвідомо засвоювати презентовані графічні образи, запам'ятовуючи їх.

Відомо, що в учнів молодшого шкільного віку преваляює зорова пам'ять, а тому під час презентації та активізації нового мовного матеріалу запропоновано широко використовувати художню та предметну наочність. У підручнику, на наш погляд, містяться методично доцільні ілюстрації, які супроводжують вербальний навчальний матеріал. Окрім запропонованих малюнків/фотографій, учитель за потреби може долучати інші ілюстративні та предметні дидактичні матеріали, які, на його думку, можуть сприяти якіснішому засвоєнню першокласниками передбаченого підручником змісту навчання.

Упродовж другої частини пропедевтичного курсу учні навчаються читати й писати. Для цього запропоновано оригінальну технологію оволодіння звуковими аспектами англомовного читання та графічними навичками.

Після завершення пропедевтичного курсу розпочинається активна робота з метою оволодіння змістом **базового курсу**. Здійснюється паралельне та взаємопов'язане формування в учнів умінь та навичок у чотирьох видах мовленнєвої діяльності (говорінні: монолог, діалог; читанні; аудіюванні; письмі). Базовий курс побудовано з урахуванням усномовленнєвого досвіду першокласників, набутого під час проведення пропедевтичного курсу. Він складається з 5 тематичних розділів, кожний з яких містить 8 уроків, серед них на 6 уроках здійснюється активна англомовна комунікативна діяльність, 7 — це урок повторення, і завданнями 8 уроку передбачено перевірку рівня навчальних досягнень учнів з теми, що вивчалася.

Процес навчання організовано за тематичним принципом. Усі теми є взаємопов'язаними, їх матеріал обмежений вимогами чинної навчальної програми та структурований відповідно до дидактичних принципів наступності, оптимальності, комунікативної доцільності, послідовності та відповідно до потенційних можливостей першокласників. Передбачено, що мовні одиниці після їх презентації повторюються не менше 5–6 разів у подальшій навчальній діяльності в новому лексичному оточенні та в нових мікроситуаціях спілкування. Такий підхід забезпечує можливість їх збереження у довготривалій пам'яті.

У базовому курсі школярі удосконалюють техніку читання та письма, а також навчаються розуміти зміст прочитаного та усвідомлено виконувати у письмовій формі вправи, представлені в робочому зошиті.

Відповідно до принципу взаємопов'язаного навчання англійської мови та культури англомовних країн до змісту введено деякі матеріали з життєдіяльності дітей Великої Британії, США та України (імена, певні назви міст, вулиць, свят тощо). Така

технологія забезпечує організацію навчання у формі діалогу культур. Зміст спілкування здійснюється в теперішньому часі (Present Simple).

У 1-му класі урок триває 35 хв. Уся навчальна робота проводиться на уроках (домашніх завдань не передбачено). Зміст підручника створено відповідно до потенційних вікових можливостей першокласників, а тому вчителів не доцільно виходити за його межі, втім за потреби можна долучати додаткові ілюстративні та предметні дидактичні матеріали й ігрові види діяльності. Відповідно до вікових особливостей першокласників, зокрема їхніх інтересів і схильностей, а також сутності комунікативно-діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів до організації навчання домінуючими є ігрові форми роботи. Гра має бути дидактично доцільною, комунікативно спрямованою та сприяти формуванню в учнів навичок і умінь спілкування в усній та письмовій формах. Ігрові види діяльності мають допомагати вчителю спрямовувати навчання на засвоєння учнями як мовних аспектів спілкування, так і на оволодіння механізмами мовленнєвої взаємодії.

Узагальнимо результати здійсненого дослідження та окреслимо концептуальні підходи, які слугували підґрунтям для визначення змісту та структури підручника «MyPal».

Навчання говоріння здійснюється у межах сфер і тем спілкування, з урахуванням мовних засобів вираження та рівнів навченості першокласників, рекомендованих чинною навчальною програмою.

Навчання читання передбачає формування в учнів 1-го класу таких механізмів:

1) **навичок** озвучувати всі літери та окремі буквосполучення алфавіту англійської мови, досягаючи на цьому етапі апроксимованої вимови, а також, дотримуючись особливостей їх промовляння;

2) **умінь** читати слова, що позначають предмети та явища, засвоєні в усному мовленні, а також словосполучення та короткі речення (у межах 5–6 слів).

Навчання читання (озвучування літер) проводиться паралельно з їх написанням (оволодіння графікою) у робочому зошиті.

Навчання письма передбачає формування графічних навичок і першочергово здійснюється шляхом попереднього обведення учнями літер, буквосполучень і слів, представлених у робочому зошиті пунктирними лініями, що позначають форму необхідної графічної одиниці. Очікується, що через певний час у першокласників сформуються елементарні графічні навички, і вони будуть готові до написання літер, буквосполучень, слів і окремих простих речень без пунктирної основи.

Навчання аудіювання відбувається у процесі усномовленнєвого спілкування в класі в різних режимах: учитель — учні/учень, учень — учень/учні тощо. Підручник містить найтипівіші мовленнєві зразки, якими мають оволодіти учні, розуміти їх й адекватно реагувати на них під час спілкування.

Підручник «MyPal» як поліфункціональна модель змісту навчання англомовного спілкування учнів першого класу є компонентом дидактичного комплексу, до складу якого входять робочий зошит, аудіоматеріали та методичний супровід.

Усі види навчальної діяльності, які мають виконувати першокласники, узгоджуються з навчальною програмою, відповідають їхнім віковим особливостям, закладають підґрунтя для подальшого розвитку англomовної комунікативної компетентності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у статті презентовано та схарактеризовано концептуальні засади, які слугували лінгводидактичним підґрунтям для створення проекту підручника з англійської мови для учнів першого класу «MyPal». Його зміст і структура детермінуються тенденціями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти, її компетентнісним спрямуванням, віковими особливостями першокласників, їхніми потенційними можливостями, інтересами та комунікативними потребами. Розглянуто науково-методичні підходи до організації компетентнісно орієнтованого навчання англійської мови відповідно до вікових особливостей учнів, обґрунтовано структуру підручника та окреслено очікувані результати його використання.

Використані джерела

1. Бим И. Л. Система обучения иностранным языкам в средней школе и учебник как модель её реализации / И. Л. Бим. — М.: МГПИ им. В. И. Ленина, 1974. — 240 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: «К.І.С.», 2004. — С. 45–50.
3. Бігич О. Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови: Монографія / О. Б. Бігич. — К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. — 138 с.
4. Гальскова Н. Д., Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа: Методическое пособие / Н. Д. Гальскова, З. Н. Никитенко. — М.: АЙРИС ПРЕСС, 2004. — 236 с.
5. Журавлев И. К. Учебник вчера, сегодня, завтра / И. К. Журавлев. // Советская педагогика — 1990. — № 7. — С. 44–49.
6. Кодлюк Я. Розвивальна функція підручника для початкової школи / Я. Кодлюк // Початкова школа. — 2002. — № 4. — С. 67–71.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: «К.І.С.». — 2004. — 112 с.
8. Малихіна О. В. Мотивація учіння молодших школярів / О. В. Малихіна. — К.: Навч. кн., 2002–304 с.
9. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: моногр. / Р. Ю. Мартинова. — К.: Вища шк., 2004. — 454 с.
10. Николаева С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. — 2010. — № 3. — С. 3–10.
11. Плахотник В. М. Лінгводидактична система і підручник / В. М. Плахотник // Укр. мова і л-ра в шк. — 2012. — № 8. — С. 55–58.
12. Редько В. Г. (керівник авторського колективу). Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 1–4 класи. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. — 49 с.
13. Редько В. Г. Концепція навчання іноземної мови учнів початкової школи / В. Г. Редько // Наукові записки: Психолого-педагогічні науки. — Ніжин: Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. — Вип. 2. — 2006. — С. 54–57.

14. Редько В. Г. Проектувальна діяльність автора шкільного підручника з іноземної мови / В. Г. Редько // «Рідна школа». — 2009. — № 11. — С. 26–32.
15. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів початкової школи: науково-методичний посібник / В. Редько. — К.: Генеза, 2006. — 136 с.
16. Редько В. Г. Дидактичні та методичні вимоги до навчальних матеріалів і текстів для шкільних підручників з іноземних мов / В. Г. Редько // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» [за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко]. — Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя. — 2009. — № 3. — С. 10–13.
17. Редько В. Г. Молодші школярі... Які вони? (Залежність ефективності навчання іноземних мов учнів початкової школи від їхніх вікових особливостей) / В. Г. Редько // Іноземні мови в навчальних закладах. — 2003. — № 1 (3). — С. 22–30.
18. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія / В. Г. Редько. — К.: Педагогічна думка, 2017. — 628 с.
19. Савченко О. Я. Уміння вчитися — ключова компетентність молодшого школяра: Посібник / О. Я. Савченко. — К.: Педагогічна думка, 2014. — 176 с.
20. Топузов О. М. Компетентнісні засади сучасного підручникотворення / О. М. Топузов // Український педагогічний журнал. — 2015. — № 3. — С. 36–46.
21. Janet Enever. ELLIE. Early Language Learning in Europe. — British Council, 2011. — 157 p.
22. Jeremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. — England: Pearson Education Limited, 2007. — 448 p.
23. Tragant E. Language learning motivation and age // Multilingual Matlers. — London, 2006. — P. 237–276.

References

1. Bim I. L. Systema obucheniya ynostrannym yazykam v srednei shkole y uchebnyk kak model ee realizatsyy / I. L. Bim. — М.: МНРУ ім. В. І. Леніна, 1974. — 240 с.
2. Bibik N. M. Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannya / N. M. Bibik // Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraiński perspektyvy: Biblioteka z osvithoi polityky / pid zah. red. O. V. Ovcharuk. — К.: «К.І.С.», 2004. — С. 45–50.
3. Bihych O. B. Osobystisno-diialnisnyi rozvytok molodshoho shkoliara na urotsi inozemnoi movy: Monohrafiia / O. B. Bihych. — К.: Vyd. tsentr KNLU, 2010. — 138 s.
4. Halskova N. D., Teoriya y praktyka obucheniya ynostrannym yazykam. Nachalnaia shkola: Metodicheskoe posobyie / N. D. Halskova, Z. N. Nikitenko. — М.: AIRYS PRESS, 2004. — 236 s.
5. Zhuravlev Y. K. Uchebnyk vchera, sehodnia, zavtra // Sovetskaia pedahohyka / Y. K. Zhuravlev. — 1990. — № 7. — S. 44–49.
6. Kodliuk Ya. Rozvyvalna funktsiia pidruchnyka dlia pochatkovoї shkoly / Ya. Kodliuk // Pochatkova shkola. — 2002. — № 4. — S. 67–71.
7. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraiński perspektyvy: Biblioteka z osvithoi polityky / pid zah. red. O. V. Ovcharuk. — К.: «К.І.С.», — 2004. — 112 s.
8. Malykhina O. V. Motyvatsiia uchiinia molodshykh shkoliariv / O. V. Malykhina. — К.: Navch. kn., 2002–304 s.
9. Martynova R. Іu. Tsilisna zahalnodydaktychna model zmistu navchanniia inozemnykh mov: monohr. / R. Yu. Martynova. — К.: Vyshcha shk., 2004. — 454 s.

10. Nikolaieva S. Iu. Zmist navchannia inozemnykh mov i kultur u serednikh navchalnykh zakladakh / S. Iu. Nikolaieva // Inozemni movy. — 2010. — № 3. — S. 3–10.
11. Plakhotnyk V. M. Lihvodydaktychna systema i pidruchnyk / V. M. Plakhotnyk // Ukr. mova i l-ra v shk. — 2012. — № 8. — S. 55–58.
12. Redko V. H. (kerivnyk avtorskoho kolektyvu). Navchalni prohramy dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Inozemni movy. 1–4 klasy. — K.: Vydavnychiy dim «Osvita», 2012. — 49 s.
13. Redko V. H. Kontsepsiia navchannia inozemnoi movy uchniv pochatkovoï shkoly / V. H. Redko // Naukovi zapysky: Psykholoho-pedahohichni nauky. — Nizhyn: Nizhyn. derzh. ped. un-t im. M. Hoholia. — Vyp.2. — 2006. — S. 54–57.
14. Redko V. H. Proektuvalna diialnist avtora shkilnoho pidruchnyka z inozemnoi movy / V. H. Redko // «Ridna shkola». — 2009. — № 11. — S. 26–32.
15. Redko V. H. Lihvodydaktychni zasady navchannia inozemnoi movy uchniv pochatkovoï shkoly: naukovo-metodychnyi posibnyk / V. Redko. — K.: Heneza, 2006. — 136 s.
16. Redko V. H. Dydaktychni ta metodychni vymohy do navchalnykh materialiv i tekstiv dlia shkilnykh pidruchnykiv z inozemnykh mov / V. H. Redko // Naukovi zapysky. Seriia «Psykholoho-pedahohichni nauky» [za zah. red. prof. Ye. I. Kovalenko]. — Nizhyn: Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholia. — 2009. — № 3. — S. 10–13.
17. Redko V. H. Molodshi shkoliari... Yaki vony? (Zalezhnist efektyvnosti navchannia inozemnykh mov uchniv pochatkovoï shkoly vid yikhnikh vikovykh osoblyvostei) / V. H. Redko // Inozemni movy v navchalnykh zakladakh. — 2003. — № 1 (3). — S. 22–30.
18. Redko V. H. Konstruiuvannia zmistu shkilnykh pidruchnykiv z inozemnykh mov: teoriia i praktyka: monohrafiia / V. H. Redko. — K.: Pedahohichna dumka, 2017. — 628 s.
19. Savchenko O. Ia. Uminnia vchytyisia — kliuchova kompetentnist molodshoho shkoliara: Posibnyk / O. Ia. Savchenko. — K.: Pedahohichna dumka, 2014. — 176 s.
20. Topuzov O. M. Kompetentnisni zasady suchasnoho pidruchnykotvorennia / O. M. Topuzov // Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal. 21. Janet Enever. ELLIE. Early Language Learning in Europe. — British Council, 2011. — 157 p.
21. Jeremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. — England: Pearson Education Limited, 2007. — 448 p.
22. Tragant E. Language learning motivation and age // Multilingual Matlers. — London, 2006. — P. 237–276. — 2015. — № 3. — S. 36–46.

**Редько В. Г., Николаенко В. В.,
Кодалашвили О. Б., Козлова А. И.**

НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЕ — КОМПЕТЕНТНОСНО ОРИЕНТИРОВАННЫЕ УЧЕБНИКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СОДЕРЖАНИЯ И СТРУКТУРЫ УЧЕБНИКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ 1 КЛАССА «MyPal»

В статье авторы рассматривают концептуальные основы содержания и структуры учебника по английскому языку для 1 класса «MyPal», базирующиеся на приоритетных тенденциях развития современного школьного иноязычного образования: компетентностном, коммуникативном, деятельностном, личностно ориентированном и культу-

рологическом подходе. Свои взгляды они связывают с возрастными особенностями и возможностями учащихся 1 класса. Обосновывают качественные и количественные характеристики учебного материала, которые согласуются с требованиями действующей программы. Описывают дидактические и методические принципы конструирования содержания учебника, определяют его структуру.

Ключевые слова: учебник, английский язык, учащиеся первого класса, содержание и структура, компетентностно ориентированное обучение.

**Redko V., Nikolaenko V.,
Kodalashvili O., Kozlova A.**

FOR THE NEW UKRAINIAN SCHOOL — COMPETENCY ORIENTED TEXT-BOOKS: CONCEPTUAL BASICS OF THE CONTENT AND STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEXTBOOKS FOR THE 1ST GRADE «MyPal»

In the article, the authors review the conceptual foundations of the content and structure of the English language textbook for the 1st grade «MyPal», which are based on the priority trends of the development modern school-based foreign language education: competency, communicative, activity-oriented, personally-oriented and culturological approaches. They associate their views with the age-old features and potential of 1st grade pupils. The qualitative and quantitative characteristics of the training material in accordance with the current curriculum requirements, are substantiated. They describe the didactic and methodological principles of constructing the content of the textbook, determine its structure. The theoretical model of the textbook is considered by the authors as one that based on the definition of its two-sided essence: 1) as a carrier of the English language education content and 2) as a mean of teaching English language communication. Accordingly, the textbook is a kind of model of educational work of pupils and methodological activity of the teacher.

The main characteristics of the textbook content are following: 1) accordance with the actual communicative interests of primary pupils and conditions of education; 2) stimulation of the development of the first-graders interests, influence on their motivational sphere, growing positive attitude to the English language; 3) focusing on connection pupils with a new language code and culture of English native speakers; 4) usage of experience gained by first-graders during mastering the mother tongue and other subjects; 5) provision of educational and developmental needs of pupils, stimulation their independent activity.

Keywords: textbook, English language, first-grade pupils, content and structure, competence-oriented education.